

Aan
De minister van Financiën van Curaçao

**College financieel toezicht
Curaçao en Sint Maarten**

Adres kantoor Curaçao
De Rouvilleweg 39
Willemstad, Curaçao
Telefoon (+5999) 4619081
Telefax (+5999) 4619088

Adres kantoor Sint Maarten
Convent Building 26
Frontstreet, P.O. Box 686
Philipsburg, Sint Maarten

Telefoon (+1721) 5430331
Telefax (+1721) 5430379

E-mail info@cft.an
Internet www.cft.an

Contactpersoon
Pier Hornstra
Datum
28 oktober 2013
Ons kenmerk
Cft 201300417
Pagina
1/5

Telefoonnummer
+5999 461 9081
E-mail
info@cft.an
Uw kenmerk

Bijlagen

Onderwerp
Reactie op concept tweede begrotingswijziging 2013

Geachte heer Jardim,

Op 14 oktober jl. heeft het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Cft) de tweede begrotingswijziging (BW) 2013 ontvangen. Op basis van artikel 11 van de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Rijkswet) ontvangt u hierbij het advies van het Cft op deze tweede BW.

Naar aanleiding van de concept tweede BW heeft er reeds ambtelijk overleg plaatsgevonden over enkele aspecten uit de BW die vragen oproepen bij het Cft. In dit advies is rekening gehouden met de antwoorden die het Cft in dit kader heeft gekregen.

Oordeel

Nieuwe ziekenhuis

In de concept tweede BW wordt de financiering voor het nieuwe ziekenhuis Hospital Nobo Otrobanda (HNO) verwerkt op de kapitaaldienst. Uit de BW komt naar voren dat financiering benodigd is in de jaren 2013-2016 en dat wordt uitgegaan van 70% publieke financiering (ANG 292,4 miljoen) en 30% private financiering (ANG 104,7 miljoen). Voor het deel dat publiek wordt gefinancierd is Curaçao voornemens een lening af te sluiten bij Nederland op grond van de lopende inschrijving zoals deze is vastgelegd in de Rijkswet.

Het is goed om te zien dat er in de afgelopen periode grote stappen zijn gezet om te komen tot een nieuw ziekenhuis, waarbij verschillende partijen zijn overeengekomen er alles aan te doen om op korte termijn te kunnen beginnen met de bouw van het ziekenhuis. In de ogen van het Cft is er sprake van een zeer ambitieus tijdsplan, gelet op de vele zaken waarover nog moet worden besloten.

Ten aanzien van de verwerking van de financiering van het nieuwe ziekenhuis in de tweede BW adviseert het Cft om:

- *In de uiteindelijke tweede BW aan te geven welke rechtsvorm er wordt gekozen en op welke wijze de lening wordt aangewend*
Op dit moment is niet duidelijk wat de rechtsvorm zal zijn, oftewel wie de eigenaar van HNO wordt. Uit ambtelijk overleg met het ministerie van Financiën komt naar voren dat over de rechtsvorm nog geen besluit is genomen. Om te kunnen beoordelen of de voorgenenomen lening voldoet aan de voorwaarden die volgen uit de Rijkswet en of er geleend kan worden bij de Nederlandse Staat, is voor het Cft noodzakelijk te weten welke rechtsvorm wordt toegepast en op welke wijze de lening wordt aangewend.
- *Duidelijkheid te verschaffen over de bijdrage van private partijen*
Daarnaast geldt dat het Cft geen oordeel over de publieke financiering kan geven zolang er geen zekerheid is over de resterende financiering van 30% door private partijen.
- *De verwerking van de rente- en aflossingsbestanddelen beter toe te lichten*
In de tweede BW zijn de rente- en aflossingsbestanddelen behorend bij de lening voor HNO niet zichtbaar gemaakt op de gewone en kapitaaldienst. De rentelasten tijdens de bouw worden gekapitaliseerd, wat wil zeggen dat de bouwrente wordt meegefinancierd in de totale investering. Dit is niet ongebruikelijk bij investeringen waarbij de uitvoering een lange periode in beslag neemt. In feite betekent dit dat er op de gewone dienst sprake is van zowel lasten (aan rentekosten) als (even grote) baten (vanuit de geactiveerde rente op de kapitaaldienst) gedurende de bouwfase. Het Cft verzoekt om een toelichting in de BW, waaruit duidelijk wordt wat de bruto rentelasten zijn, aangezien dit van belang is bij de toetsing aan de rentelastnorm. Vanaf de oplevering van het ziekenhuis zullen de rentekosten zichtbaar moeten worden op de gewone dienst.
Ten aanzien van de aflossing van de voorgenenomen lening geldt dat dit afhankelijk is van wat wordt overeengekomen met de financier. Helder is in ieder geval dat de aflossing aan de Nederlandse Staat verwerkt wordt op de kapitaaldienst. Het Cft verzoekt toe te lichten waar en in welke mate deze mutaties zich op de begroting voordoen.

Naast de juiste verwerking van de financiering van HNO, beoordeelt het Cft vanuit de aanwijzing of sprake zal zijn van een sluitende exploitatie van het nieuwe ziekenhuis. De lening kan conform de aanwijzing alleen worden aangegaan als maatregelen worden getroffen die nodig zijn om een verantwoorde exploitatie mogelijk te maken. De oude businesscase is inmiddels door Usona aangepast aan de nieuwe situatie en door de SOAB voorzien van een (voorlopige) second opinion. Hieruit blijkt dat er ten aanzien van HNO sprake is van een sluitende exploitatie, mits er aan enkele randvoorwaarden wordt voldaan. Voor enkele van deze randvoorwaarden geldt dat beleidsmatige beslissingen genomen moeten worden. Er kan derhalve pas worden ingestemd met de bouw van HNO indien voldoende zekerheid bestaat dat aan deze randvoorwaarden zal worden voldaan.

Ten aanzien van de randvoorwaarden uit de businesscase adviseert het Cft om:

- De budgetfinanciering en bijbehorende prijsaanpassing wettelijk te verankeren
Waar momenteel nog sprake is van tariefsfinanciering, wordt in de businesscase uitgegaan van budgetfinanciering. Het Cft is van oordeel dat de budgetfinanciering en de wijze van prijsaanpassing wettelijk moet worden vastgelegd. In de businesscase wordt uitgegaan van een stijging van alle kosten en uitgaven van 3% per jaar. Het Cft merkt op, gelet op de kostenontwikkeling in de zorg wereldwijd (die veelal minimaal het dubbele betreft), dat dit een aanname is die risico's met zich meebrengt indien niet concrete maatregelen tot efficiencyverbetering worden genomen. Het College verzoekt dan ook nadere toelichting bij de aangenomen prijsontwikkeling van 3% en meer informatie over de wijze waarop men denkt de kostenstijgingen tot dit niveau te kunnen beperken.
- De benodigde efficiencymaatregelen concreet uit te werken en hierover politieke besluiten te nemen
Een sluitende exploitatie van HNO vergt dat efficiencymaatregelen worden genomen om ervoor te zorgen dat op de inkoop van geneesmiddelen en op het debiteurenbeheer 20% wordt bespaard. Aangezien de businesscase gebaseerd is op de opgeschoonde jaarrekening 2010 en er sindsdien grote stappen gezet zijn waardoor de efficiency van het Sehos aanzienlijk vergroot is, is het denkbaar dat aan deze randvoorwaarden reeds tegemoet is gekomen. Dit is echter niet terug te vinden in de businesscase, noch in de second opinion daarop.
Naast deze twee efficiencymaatregelen volgt uit de businesscase dat nog aanvullende efficiencymaatregelen moeten worden genomen ad ANG 2 miljoen. In de businesscase wordt ervan uitgegaan dat dit kan worden gerealiseerd door te besparen op de personeelskosten. Het Cft stelt zich op het standpunt dat concrete beslissingen hoe hier invulling aan te geven moeten zijn genomen en vastgelegd alvorens kan worden ingestemd met de voorgenomen investering.
- Informatie te verschaffen over de sanering van het Sehos
De businesscase gaat alleen in op de bouw en exploitatie van het nieuwe ziekenhuis, terwijl de afhandeling van de schulden van het Sehos buiten de scope van de businesscase zijn gelaten. Het Cft is van mening dat dit echter een belangrijk aspect is van de totaalplannen rondom het nieuwe ziekenhuis en verzoekt dan ook om toelichting van de regering van Curaçao wat de plannen zijn omtrent de schuldsanering van het Sehos en wat de eventuele effecten hiervan zijn op de begroting.

Meer in het algemeen is het van belang dat er besluiten genomen worden over het uiteindelijke stelsel van gezondheidszorg dat de regering voor ogen staat en de rollen die verschillende partijen daarin spelen. Het gaat dan om de vraag wie de regie heeft en wie aanstuurt. De overheid krijgt immers in de huidige plannen een grote rol: zowel de verzekering via de SVB (premiehoogte, verzekerd pakket en tarieven) als een belangrijk deel van het aanbod (via het nieuwe ziekenhuis) komen in handen van de overheid. Er is dus sprake van een sterke centralisatie en inperking van de rol van particuliere partijen ten opzichte van de oude situatie. Particuliere verzekeraars zullen langzaam verdwijnen en het particuliere ziekenhuis wordt in de plannen van de overheid een staatsziekenhuis.

Door het geïntegreerd medisch specialistisch bedrijf zal op termijn ook de vrijgevestigde specialistische zorg onderdeel van dit ziekenhuis worden. Er zal duidelijkheid moeten komen over de vraag welke rol particuliere verzekeraars gaan spelen in de budgetfinanciering van het Sehos en hoe het totale zorgaanbod uiteindelijk verdeeld zal worden over het Sehos en de huidige particuliere klinieken en laboratoria. Het vraagstuk van regie is overigens niet beperkt tot de situatie waarin het ziekenhuis is opgeleverd; ook gedurende de transitieperiode is centrale aansturing noodzakelijk. De inbreng van de gebruikers moet immers nog verwerkt worden.

Daarnaast zal er een visie moeten komen op de regie in dit stelsel en hoe gegarandeerd wordt dat het ziekenhuis efficiënt kan blijven werken. Bij een geplande indexering van 3% is het onvermijdelijk dat het volume van de zorg verder beheerst wordt, onder andere door een beperking van het aantal ligdagen per aandoening. Voor de keuze tot een sterke centralisatie in plaats van marktwerking is in de omstandigheden van Curaçao veel te zeggen, maar het veronderstelt wel dat er een duidelijke regie is die op afstand van de overheid staat. De overheid kan immers met conflicterende doelstellingen geconfronteerd worden (macrobeheersbaarheid versus sluitende exploitatie bijvoorbeeld). Een onafhankelijke zorgautoriteit zou in de oorspronkelijke plannen de taak op zich nemen en het Cft verneemt dan ook graag of de oprichting van deze autoriteit op koers ligt en wat de taken worden van deze autoriteit.

Gewone dienst

De tweede BW geeft naar het oordeel van het Cft een overzichtelijk beeld van de mutaties die plaatsvinden op de gewone dienst. De gewone dienst laat in de tweede BW een sluitend beeld zien. Wel vindt er binnen en tussen de ministeries herallocatie van middelen plaats. Meest in het oog springend hierbij zijn de kosten die in 2013 zijn opgevoerd als gevolg van het onderzoek naar de moord op de heer Wiels en de extra middelen die in 2013 worden uitgegeven aan het gratis onderwijs. Voor dit laatste geldt dat dekking wordt gevonden middels een aanvullende dividendafdracht van ANG 6,4 miljoen van Refineria di Korsou (bovenop de ANG 10,7 miljoen winstuitkering van de raffinaderij die al in de begroting zat).

Aangezien de jaarrekeningen 2011 en 2012 van RdK nog steeds niet beschikbaar zijn (conform de Code Corporate Governance is een termijn van vijf maanden na afloop van het boekjaar toegestaan), is op dit moment door het Cft niet te beoordelen wat de financiële positie is van RdK en of de vennootschap dus in staat is om de opgevoerde dividenden uit te keren. Het Cft verzoekt dan ook om aanvullende informatie over de financiële positie van RdK om een oordeel hierover te kunnen geven. Het Cft dringt voorts aan op de implementatie van dividend- of concessiebeleid, een punt dat ook onderdeel was van de advisering op de ontwerpbegroting 2014.

Onderdeel van de aanwijzing is dat de tekorten op de gewone dienst uit voorgaande jaren dienen te worden gecompenseerd, waarbij de periode is gemaximeerd tot 2015. In voorgaande adviezen heeft het Cft erop gewezen dat deze tekorten onvoldoende werden gecompenseerd. Tijdens het recente bezoek van het College aan Curaçao is overeengekomen met de minister van Financiën dat in de begroting het resterende te compenseren tekort zal worden verwerkt.

Kenmerk
Cft 201300417
Blad
5/5

Op het moment dat de tekortcompensatie is verwerkt in de begroting, voldoet Curaçao aan dit onderdeel van de aanwijzing en zal het Cft hier niet meer aan toetsen.

Conform artikel 11.2 van de Rijkswet dient u onderliggend advies met de tweede BW mee te zenden aan de Staten en dient u aan te geven in hoeverre en op welke wijze rekening is gehouden met het advies. Na vaststelling van de tweede BW zal deze direct aan het Cft worden voorgelegd om een advies conform artikel 12 op te stellen.

Mocht u behoefte hebben aan een toelichting op dit schrijven dan is het Cft gaarne bereid die te geven.

In de verwachting u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De voorzitter van het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten

prof.dr. A.F.P. Bakker

Deze brief is in afschrift verstuurd aan:
De secretaris-generaal van Financiën